

FİİLİMSİLER

Sıfat-fiiller, sıfatlar gibi belirttikleri adlar düştüğünde adlaşır. Buna adlaşmış sıfat-fiil denir. Örneğin "Çalışan insan mutlaka bir gün karşılığını alır." Cümlesinde "çalışan" sözcüğü sıfat-fiilken "Çalışanlar mutlaka bir gün karşılığını alır." Cümlesindeki "çalışanlar" sözcüğü adlaşmış sıfat-fiildir.

1-Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat-fiil vardır?

- A) Ağacın köküne yakın bir yere oturarak olacakları gözlemlemeye başladım.
- B) Koyun öteki ucunda güneşlenen yerli yabancı tüm gezginler, ağacı görmeye geldiler.
- C) Önce kum üstüne çomakla çizilen kuru ağaç, hepimizin çabasıyla gerçekten göz kamaştırıcı bir görünüme bürünmüştü.
- D) Gemilerin oluşturduğu dalgalar, yarım saat içinde çatlayıp çözümlenerek dağılıp yok oldu.

Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum
Bu dağların en eski aşinasıdır soyum.

2-Bu dizelerdeki fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Caddeden sokaklara doğru sesler elendi,
Pencereler kapandı, kapılar sürmelendi.
- B) Mezarda ölü gibi yalnız kaldım odamda:
Yanan alnım duvarda, sönen gözlerim camda.
- C) Son yolcunun gömüldü yolda son adımları,
Bekçi sert bir vuruşla kırdı kaldırımları.
- D) Bu yıkıklar, çukuklar kalmayacak ortada,
Biz dilsiz zannetsek de dağlar onu duymada.

3-Aşağıdakilerden hangisinde zarf-fiil cümleye zaman anlamı katmıştır?

- A) Havalarda soğuyunca hepimiz köyümüze döneriz.
- B) Büşra koşarak güvercinlerin arasına daldı.
- C) Köpekten korkan çocuk ağlaya ağlaya yanıma geldi.
- D) Akşama kadar dinlenmeden çalışmıştı.

Türkçede bazı sözcükler isim-fiil ekiyle türediği hâlde zamanla isimleşmiş, fiilimsi özelliğini kaybetmiştir.

4-Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamaya uygun bir sözcük vardır?

- A) Babamın yaptığı uçurtma çok güzel uçuyordu.
- B) Yorulsa da bahçesini çapalamaya devam etti.
- C) Ödevlerini erken bitirme telaşına düştü.
- D) Kanayan kolunu bir bezle sarmayı düşündü.

Sıfat-fiil eklerini alan bazı sözcükler eylemsi özelliğini yitirerek kalıcı isim olurlar.

5-Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek oluşturacak bir kullanım vardır?

- A) Ailelere giyecek yardımı yapıldı.
- B) Sararmış yapraklar yolu kaplamıştı.
- C) Yeni yapılacak okula taşınacağız.
- D) Bu şehirde tanıdık bir yüz aradık.

İsim-fiiller olumsuzluk ekini almış fiillerle karıştırılmamalıdır. "Çocuklara ablaları bakmaya başladı." Cümlesinde "bakma" sözcüğü isim-fiilken "Derse sakın kitapsız gelme!"

cümlesinde "gelme" sözcüğü olumsuzluk bildirir.

6-Bu bilgilerden hareketle aşağıdaki özdeyişlerden hangisinde isim-fiil eki olan "-ma/-me" fiilimsi göreviyle kullanılmamıştır?

- A) Bir şeyi bildiğin zaman, onu bildiğini göstermeye çalış. Bir şeyi bilmiyorsan onu bilmediğini kabul et. İşte bu bilgidir. (Balzac)
- B) Bilginin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak şarttır. (Konfüçyüs)
- C) Çocuğunuza dilini tutmayı öğretin. Konuşmayı nasıl olsa öğrenecektir. (B.Franklin)
- D) Yapabileceğini düşünen yapabilir, yapamayacağını düşünen yapamaz. Bu değişmez kuraldır. (Picasso)

7-Aşağıdakilerden hangisinde zarf-fiil cümleye durum anlamı katmıştır?

- A) Otobüs beklerken eski arkadaşlarını gördü.
- B) Kardeşinin geldiğini duyunca kapıya koştu.
- C) Çocuğu uyutur uyutmaz ev işlerini yapmaya koyuldu.
- D) Araştırmasına bazı kitapları inceleyerek başlayacaktı.

"Kışa hazırlanmak için yakacak aldık." Cümlesindeki "yakacak" sözcüğü sıfat-fiil eki yardımıyla türemiş ve kalıcı isim olmuştur. Kalıcı isimlerin olumsuzluğu yapılamaz.

8-Aşağıdaki cümlelerden hangisinde buna benzer bir kullanım vardır?

- A) Dışarıda kıracak odun bırakmadı.
- B) Dolmuş durağına kadar yürüdüler.
- C) Yolun sağına dönen arabayı izleyin.
- D) Onun tavsiye ettiği soruları çözmelisin.

9-Aşağıdaki cümlelerden hangisinde isim-fiil, isim tamlaması içinde kullanılmıştır?

- A) Gülüşü bana annemi hatırlatıyordu.
- B) Börekleri saklama kabının içine yerleştirdi.
- C) İhtiyacı olanlara yardım etmeyi çok seviyor.

“Görünen köy kılavuz istemez.”

“Hangi köy? Görünen köy” görüldüğü gibi sıfat-fiil, bir sıfat tamlaması oluşturmuştur.

10-Buna benzer bir kullanım aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Çok oku ki başkalarına söyleyecek güzel sözlerin olsun.
B) Okuduklarını zihninde toparlayıp bize anlatabilir misin?
C) Yapacaklarımızı bir kâğıda not edersek sıkıntı yaşamayız.
D) Arkadaşının da bizimle geleceğini önceden söylemeliydin.

Sıfat-fiillerle çekimli fiiller karıştırılabilir. Karıştırmamak için sözcüğün yüklem görevinde mi, sıfat ya da adlaşmış sıfat görevinde mi kullanıldığına bakmak gerekir.

11-Buna göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli fiildir?

- A) Sararmış bir defterin içindeki notları gösterdi bana.
B) Yeni örülmüş duvarı iki saatte boyadılar.
C) Çalışmaktan nasırlanmış ellerini uzattı ansızın.
D) Yüzyıllar önce çizilmiş bu ülkenin sınırları.

Sıfat- fiiller, fiillere "-an, -ası, -mez, -ar, -dik, ecek, -miş" ekleri getirilerek türetilen ve genellikle sıfat görevinde kullanılan sözcüklerdir.

12-Buna göre aşağıdakilerden hangisinde sıfat-fiil yoktur?

- A) Dilimde sabah keyfiyle yeni bir umut türküsü
Kar yağmış dağlara, bozulmamış ütüsü
B) Rahvan atlar gibi ırgalanan gökyüzü
Gözlerimi kamaştırırsa da geleceğim sana
C) Gecesi uzun süren karlar ülkesinde
Hangi ses yürekten çağırır beni sana
D) Yeter ki bir çağır beni çiçeklendiğin yerden
Gemileri yaksalar da geleceğim sana

13-Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözcük fiilimsidir?

- A) Annem bugün patatesli **gözleme** yapacaktı.
B) **Sürme** çekmek göze çeşitli faydalar sağlıyor.
C) Ağabeyim balık **tutma** konusunda uzman sayılır.
D) **Deneme** türündeki kitapları okumayı çok seviyorum.

D) Programın sonuna doğru çekiliş yaptılar.

I. Silinmiş anıların hepsi birer birer hafızalardan.

II. Sinirlenince sataşacak yer arar, durur.

III. Çocuklar koşar yarınlara umutla, istekle, azimle.

IV. Yaşlılara yer vermek için hemen koltuktan kalktı.

14-Numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiil vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

15-Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem isim-fiil hem de sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Göz görmeyince ne gönül katlanıyor ne de kalp anlamak istiyor.
B) Seninle gelecek kişileri bilmek benim için çok önemliydi.
C) Ayrılığın hüznünü herkes bilemez, ancak gurbet acısı çekip ailesinden ayrı kalanlar bilir.
D) Hakikat, hiçbir zaman şüphe duymayan yürekler ister.

Sıfat-fiiller kendilerinden sonra gelen isimleri niteler. Bazı durumlarda ise bu isim düşer ve fiilimsi adlaşır. Buna adlaşmış sıfat-fiil denir.

Örnek:

Gelen kişiyi hatırladın mı? / **sıfat-fiil**

Geleni hatırladın mı? / **adlaşmış sıfat-fiil**

16-Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat-fiil vardır?

- A) Mesele uzayınca izin alıp çıkmak zorunda kaldım.
B) Geçmiş günleri düşünmektense geleceğe sınımsız sarılmak gerekir.
C) Elindeki içecekleri, eskimiş dolaba bir güzel yerleştirdi.
D) Her şeyi kabul ederim lakin bana yapılanları asla.

“**Fiilimsiler**, fiillerden (eylemlerden) türeyen sözcükler olmalarına karşın fiillerin aldığı "fiil çekim eklerini" yani şahıs ekleri, haber ve dilek kiplerini alamayan, yalnızca fiillere gelen olumsuzluk eki olan "-ma, -me, -maz, -mez" eklerini alabilen sözcüklerdir.”

17-Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-maz / -mez" faklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Buralarda akşam oldu mu sokağa çıkmaz kimse.
B) Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç.
C) Sonu bilinmez bir işe girdik artık.
D) Güneşte fazla kalmaktan yüzü tanınmaz bir haldeydi.

CEVAP 1A 2B 3A 4A 5A 6D 7D 8B 9B 10A 11C 12A 13-C 14A 15B 16D 17A